AjSO
Afghanistan Journalists Support Organization

تحلیل سازمان حمایت از خبرنگاران افغانستان به مناسبت

سوم ماه می، روز جهانی آزادی رسانه‌ها!

۱۴۰۴. ۰۲. ۱۳ - 03.May.2025

سوم می، روز جهانی آزادی رسانه‌ها از سال ۱۹۹۳ میلادی به این سو توسط یونسکو نام‌گذاری شده و به‌منظور بیان اهمیت آزادی رسانه‌ها، خبرنگاران و دسترسی مردم به اطلاعات، گرامی داشته می‌شود.

سازمان حمایت از خبرنگاران افغانستان این روز را به تمام خبرنگاران، به‌ویژه خبرنگاران زن، خبرنگارانی که تحت تهدید هستند، فعالان جامعه مدنی و هر انسان متعهد به آزادی بیان و رسانه‌ها در سراسر جهان تبریک می‌گوید. ما این روز را در شرایطی گرامی می‌داریم که در داخل افغانستان رسانه‌ها، خبرنگاران، آزادی بیان و حق دسترسی مردم به اطلاعات، در بدترین وضعیت خود طی بیست‌وپنج سال گذشته قرار گرفته‌اند.

حاکمان فعلی بر کشور همانند دوره اول حکومت خود، بار دیگر نشر تصاویر موجودات زنده را در رسانه‌ها ممنوع کرده‌اند و تاکنون این محدودیت‌ها در ۱۶ ولایت عملی شده و در دیگر ولایات نیز در حال اجرایی شدن است.

ده‌ها رسانه به‌دلیل محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های مختلف تعطیل شده‌اند و بسیاری دیگر ظرفیت کیفی و کمی خود را از دست داده‌اند. در همین چند ماه گذشته، رادیو بیگم تعطیل شد، در رسانه‌های قندهار پخش صدای زنان به‌طور کامل ممنوع گردید، برنامه‌های سیاسی و مناظره‌ها متوقف شده‌اند. مهدی انصاری خبرنگار برای یک‌ونیم سال و صابر رحیمی خبرنگار شمشاد برای هفت ماه زندانی شدند. همچنین، اتحاد عزیزی و راشد کاشفی بازداشت شده اند و سیدرحیم سعیدی، فیلم‌ساز و مسئول رسانه انار، نیز در زندان به‌سر می‌برد.

به‌طور کلی، به‌دلیل سانسور شدید و محدودیت‌ها، رسانه‌های داخل کشور توانایی حرفه‌ای خود را از دست داده‌اند و تولیدات رسانه‌ای آن‌ها به‌حدی بی‌کیفیت شده که نه‌تنها از نظر مالی قادر به ادامه فعالیت نیستند، بلکه در مسیر فروپاشی قرار گرفته‌اند. نمونه آن، شبکه تلویزیونی طلوع و مجموعه تولیدات رسانه‌ای آن است که اخیراً ساختار خود را به حداقل رسانده و ده‌ها کارمند رسانه‌ای را بیکار کرده است.

از حوادث تلخ سال گذشته برای افغانستان، قطع منابع مالی صدای امریکا و رادیو آزادی پس از روی کار آمدن دونالد ترامپ در ایالات متحده بود. این رسانه‌های پرمخاطب اکنون با خطر تعطیلی مواجه‌اند. گرچه تلاش‌های حقوقی و پیگیری مدیران این رسانه‌ها هنوز ادامه دارد تا آن‌ها را زنده نگه‌دارند، اما این پرسش جدی را مطرح کرده‌اند که اگر همین امروز یا فردا این رسانه‌ها خاموش شوند، افغان‌ها چه خواهند کرد؟ چون افغانستان احتمالاً یکی از معدود کشورهایی است که در قرن بیست‌ویکم رسانه‌های قوی و حرفه‌ای بومی ندارد و مردم آن

برای دسترسی به اطلاعات عمدتاً به همین رسانه‌های بین‌المللی تکیه می‌کنند.
در داخل افغانستان، نهادهای حامی رسانه‌ها و خبرنگاران نیز تحت فشار و محدودیت‌های شـــدید فعالیت می‌کنند. وضعیت رسانه‌ها و خبرنگاران در تبعید نیز بهتر نیست. توجه به رســـانه های تبعیدی افغانســـتان به تناســـب سایر کشـــور ها کمتر اســـت. گویی جهان، افغانستان و افغان‌ها را فراموش کرده و دیگر حتی اهمیتی درجه چندم هم برای‌شان قائل نیستند.
بسیاری از خبرنگاران افغان هنوز در برزخ کشورهای همسایه و منطقه گرفتارند و هر لحظه احتمال بازداشـــت، اخراج یا بلاتکلیفی آن‌ها وجود دارد. ایران و پاکســـتان، که بســـیاری از خبرنگاران در آن‌ها منتظر رفتن به کشـــورهای سوم هســـتند، اخیراً روند اخراج افغان‌ها را شدت بخشیده‌اند. گزارش‌های نگران‌کننده‌ای در مورد خبرنگاران دریافت شده است. در هفته‌های اخیر، پولیس و نیروهای امنیتی پاکســـتان چند خبرنگار شناخته‌شـــده افغان را بازداشـــت کرده، مورد شکنجه قرار داده، تلاش کرده‌اند آن‌ها را اخراج کنند و با آن‌ها رفتار توهین‌آمیز کرده‌اند. وضعیت در ایران حتی بدتر است. در دیگر نقاط جهان نیز خبرنگاران افغان از کار حرفه‌ای محروم مانده و با مشکلات متعدد مواجه‌اند.
سازمان حمایت از خبرنگاران افغانستان در یک سال گذشته اقدامات همه‌جانبه‌ای در این عرصه‌ها انجام داده و تلاش دارد با برقراری روابط منظم کاری با ســـازمان‌ها و نهادهای بین المللی، در رفع موانع و چالش‌ها ســـهم، تعهد و مسئولیت خود را ایفا کند. برخی از سازمان های بین‌المللی در این زمینه همکاری داشته‌اند که از آن‌ها سپاس‌گزاری می‌کنیم.
در دوران جمهوریت، ۵۴۷ رســـانه در افغانستان فعالیت داشتند که حدود ۱۲ هزار نفر در آن‌ها مشـــغول کار بودند. از این میان حدود دو هزار زن نیز در بخش‌های مختلف رسانه‌ای فعالیت داشتند.
اما پس از سال ۲۰۲۱، این رقم به‌شـــکلی بی‌سابقه کاهش یافته است. در حال حاضر فقط ۲۹۶ رسانه در کشور فعال‌اند. شمار کارکنان رسانه‌ای نیز به ۴٬۱۵۷ نفر کاهش یافته که از این میان فقط ۵۵۷ نفر زن هستند. این تغییر نشان‌دهنده یک عقب‌گرد جدی در مشارکت زنان است.

خشونت و فشار بر خبرنگاران:

از ســـال ۲۰۲۱ تاکنون، ۵۲۵ مورد مختلف از خشـــونت علیه خبرنگاران ثبت شده است. این موارد شـــامل حملات فیزیکی، تهدید، بازداشـــت و حتی زندانی شدن بوده است. در حال حـــاضر ۹ خبرنگار در زندان به‌سر می‌برند که این وضعیـــت بازتاب‌دهنده نگرانی جدی در مورد آزادی رسانه‌ها و امنیت خبرنگاران است.
در افغانســـتان، آزادی رســـانه‌ها، حرفه خبرنگاری و حضور زنان با تهدیدهای جدی مواجه اســـت. کاهش تعداد رسانه‌ها و خبرنگاران، همراه با خشـــونت، سانسور و محدودیت‌های قانونی، بنیادهای آزادی بیان را از بین برده‌اند. جامعه جهانی، ســـازمان‌های حقوق بشری و نهادهای رســـانه‌ای باید توجه خاصی به حمایت از خبرنگاران افغان داشته باشند تا زمینه

برای احیای دوباره ژورنالیزم آزاد و مسئول فراهم شود.
به مناسبت سوم ماه می، بار دیگر از همه سازمان‌های بین‌المللی، نهادهای همکار و نهادهای مسئول می‌خواهیم که خانواده رسانه‌ای افغانستان را تنها نگذارند و با ارتباط و حمایت‌های منظم از این نیروی مهم و بنیادی دنیای متمدن، افغان‌ها را در زمینه دسترسی به اطلاعات یاری رسانند.
این سازمان در سال پیش‌رو برنامه‌های عملی مشخصی را روی‌دست دارد که پیشرفت‌ها و تغییرات در این زمینه‌ها را به‌طور منظم به گوش جهانیان خواهد رساند. بار دیگر، روز جهانی آزادی رسانه‌ها را به همه خبرنگاران تبریک می‌گوییم.
ما آزادی بیان و استقلال رسانه‌ها را به‌عنوان یک حق بنیادی ارج می‌نهیم.

سازمان حمایت از خبرنگاران افغانستان